

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ons kenmerk	Inlichtingen bij	Doorkiesnummer	Den Haag
DLB-2625966			
Onderwerp		Bijlage(n)	Uw brief
Beleidsbrief vrijwillige inzet 2005-2007		1	

Hierbij de beleidsbrief Vrijwillige Inzet. In deze beleidsbrief worden de prioriteiten en acties op het gebied van vrijwillige inzet voor de periode 2005 – 2007 benoemd. Het eindrapport van de commissie Vrijwilligersbeleid, "Verder werken...er is nog een wereld te winnen!" van januari 2005, is als bijlage toegevoegd.

1. Inleiding

"Iedereen moet meedoen", dat is het motto van dit kabinet. Meedoen met werk, maar ook met vrijwilligersactiviteiten, in het verenigingsleven, op school en in de buurt. Meedoen versterkt de sociale verbanden tussen mensen ofwel de 'civil society'. In Nederland doen in vergelijking met andere landen ook veel mensen mee: ze zijn lid van een vereniging of club en zetten zich vrijwillig in. Dit sociale cement is nodig om te voorkomen dat onze samenleving schraal en veel minder leefbaar is. Het kabinet heeft er daarom de afgelopen jaren werk van gemaakt de vrijwillige inzet beter te verankeren in de Nederlandse samenleving. Die aanpak gaat de komende jaren, op tal van terreinen, door. De nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) geeft hiervoor straks (vanaf 2006) een stevige wettelijke basis.

Vrijwilligers zijn onmisbaar in onze samenleving. Tal van sectoren kunnen niet zonder hen, miljoenen mensen beleven er plezier aan. Toch staat de vrijwillige inzet onder druk. Bijvoorbeeld door onnodige regels of door het ontbreken van voldoende nieuwe vrijwilligers. Vooral jongeren en allochtonen zetten zich relatief minder vaak in als vrijwilliger. En het totale aantal vrijwilligers blijft door de jaren heen weliswaar vrij stabiel, maar de gemiddelde tijd die geïnvesteerd wordt, neemt af. Twee op de vijf vrijwilligersorganisaties heeft te weinig vrijwilligers. Dit tekort is het sterkst in de zorg en hulpverlening.¹ En juist in de zorgsector wordt meer en meer een beroep gedaan op vrijwilligers en mantelzorgers omdat

---

¹ Sociaal Cultureel Planbureau, *Vrijwilligersorganisaties onderzocht*, Den Haag, juli 2005.

mensen steeds langer zelfstandig thuis wonen.² Dat vraagt ook om een ander beleid voor vrijwillige inzet, gericht op het zo goed mogelijk ondersteunen en stimuleren van die talloze burgers die zich vrijwillig inzetten voor hun buurt, de sportclub of voor andere mensen die extra zorg en aandacht goed kunnen gebruiken.

Het kabinet hanteert welbewust de term 'vrijwillige inzet' in plaats van 'vrijwilligerswerk'. Dat komt omdat de laatste jaren mensen zich steeds meer op een andere, nieuwe wijze vrijwillig inzetten. De traditionele vrijwilliger die zich jarenlang binnen een organisatie inzet, bestaat gelukkig nog wel, maar meer dan voorheen willen mensen zich tijdelijk en vooral flexibel op vrijwillige basis inzetten. Dit gebeurt meestal in de vrije tijd. Maar steeds vaker bieden werkgevers hun werknemers de kans zich in werktijd een of meerdere dagen per jaar vrijwillig in te zetten voor een maatschappelijk doel. Jongeren kunnen zich ook via school meer en meer actief vrijwillig inzetten via een maatschappelijke stage.

Het kabinet vindt dat 'vrijwillige inzet' deze nieuwe lading beter dekt dan 'vrijwilligerswerk'. Vrijwillige inzet slaat namelijk op alle verschillende manieren waarop burgers (samen) onbetaald activiteiten verrichten voor anderen.

Deze brief gaat over de acties en initiatieven die het kabinet met anderen tot 2008 onderneemt om meer burgers enthousiast te maken voor vrijwillige inzet en het hen gemakkelijker te maken zich vrijwillig in te zetten. Deze acties liggen in het verlengde van de aanbevelingen van de commissie Vrijwilligersbeleid in het rapport 'Verder Werken...er is nog een wereld te winnen!' van begin 2005 (zie bijlage). Veruit de meeste aanbevelingen van de commissie zijn in deze brief omgezet in concrete acties en initiatieven.

Beleid voor vrijwillige inzet is niet alleen een zaak van het kabinet, maar ook van andere overheden die even grote belangen hebben op dit punt. De brief behandelt daarom allereerst de verantwoordelijkheden van de verschillende overheden bij het ondersteunen van vrijwillige inzet. Vervolgens geef ik aan hoe ik de vrijwillige inzet wil ondersteunen en met welke concrete acties. Over de voortgang van de acties zal in de jaarverslagen worden gerapporteerd en in 2008 zal een evaluevaluatie plaatsvinden van de behaalde resultaten en effecten. Op basis daarvan worden – indien nodig – vervolgacties ingezet.

2. Vrijwillige inzet: veel spelers, gezamenlijk doel

Vrijwillige inzet staat symbool voor veel positieve zaken. Zo biedt hij mensen de gelegenheid elkaar te ontmoeten; hij kan etnische verschillen overbruggen; mensen kunnen elkaar helpen waardoor kwetsbare groepen weer kunnen 'meedoen' aan de samenleving; activiteiten die anders waren blijven liggen worden alsnog opgepakt. De positieve bijdrage van vrijwilligers aan onze samenleving is onmiskenbaar.

Nederland mag blij zijn dat miljoenen burgers al vrijwillig actief zijn. In vergelijking met het buitenland scoort Nederland positief, we staan hoog in de internationale statistieken van vrijwillige inzet van burgers. Nederland telt ruim 4,5 miljoen vrijwilligers, op verschillende manieren en in verschillende sectoren. De sport bijvoorbeeld kent al 1,2 miljoen vrijwilligers,

---

² Sociaal Cultureel Planbureau, *Vermaatschappelijking in de zorg*, Den Haag, augustus 2005.

maar ook in de zorg, het onderwijs en de welzijnssector verrichten honderdduizenden burgers vrijwillig zeer nuttig en onmisbaar werk. Op scholen kunnen jongeren met maatschappelijke stages steeds vaker leerzame en nuttige vrijwilligersactiviteiten doen.

Vrijwilligers zijn vooral (ook) actief om het plezier dat ze eraan beleven, de sociale contacten die ze opdoen en het zich persoonlijk kunnen ontplooien. Hier is niks mis mee, integendeel. Het bevordert de sociale samenhang wanneer meer mensen beseffen dat je vrijwillig inzetten niet alleen nuttig en leerzaam maar vooral ook leuk is.

Niet iedereen heeft dezelfde verantwoordelijkheid in het stimuleren van vrijwillige inzet. Het is in de eerste plaats een zaak van de burger en vrijwilligersorganisaties zelf. Overheden kunnen dat slechts steunen: activiteiten ontplooien om mensen enthousiast te maken en vrijwilligersorganisaties te helpen, het gemakkelijker maken voor mensen om zich vrijwillig in te zetten.

Gemeenten doen dit lokaal. De bestaande ondersteuningsstructuur voor vrijwilligersorganisaties stut in belangrijke mate het lokale beleid voor vrijwillige inzet. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) bevestigt en versterkt het belang van dat lokale beleid. De gemeente krijgt immers een spilfunctie in de nieuwe Wmo en wordt primair verantwoordelijk voor de ondersteuning van vrijwilligers.

Provincies zetten hun Centra voor Maatschappelijke Ontwikkeling en sportservicepunten in om de lokale ondersteuningsstructuur deskundiger te maken en van de juiste kennis te voorzien.

De rijksoverheid zorgt dat het beleid van de afzonderlijke departementen goed met elkaar samenhangt en zorgt voor goede randvoorwaarden om het beleid op het terrein van vrijwillige inzet te laten slagen. Daarin speelt niet alleen wetgeving - in dit verband de Wmo - een rol maar ook het landelijke Kenniscentrum voor Maatschappelijke Inzet (KcMI)³. Dit centrum stimuleert vernieuwing en kwaliteitsverbetering van de uitvoering in gemeenten.

Er zijn weliswaar vele spelers, maar ze werken allemaal aan hetzelfde doel: het verstevigen van het belang van vrijwillige inzet en het verbeteren van de kwaliteit. Dit is geen doel op zich, maar een 'smeermiddel' om belangrijke maatschappelijke sectoren nog beter te kunnen laten functioneren.

3. Prioriteiten vrijwillige inzet

Het kabinet wil graag dat meer mensen actief worden als vrijwilliger en dat de huidige vrijwilligers enthousiast en actief blijven. Dat vraagt wel om de nodige actie. Er zijn immers bedreigingen. Vier thema's pak ik als verantwoordelijk staatssecretaris de komende tijd (tot 2008) met voorrang aan om de vrijwillige inzet verder te steunen:

1. weghalen van belemmeringen in wet- en regelgeving,
2. verbeteren van de kwaliteit van het lokale beleid en de lokale ondersteuning,

---

³ Dit kenniscentrum in oprichting start in 2006 en bundelt de bestaande organisaties CIVIQ (kennisinstituut voor vrijwillige inzet), Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO), XS2 (kennisnetwerk voor lokaal sociaal beleid) en een deel van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW) en Transact (landelijk expertisecentrum voor de aanpak huiselijk geweld, de aanpak seksueel geweld en vraagstukken rond sekse en etniciteit).

3. vinden van meer vrijwilligers in nieuwe doelgroepen,
4. kennis, onderzoek en deskundigheidsbevordering.

3.1. Weghalen belemmeringen wet- en regelgeving

Veel organisaties ondervinden belemmeringen in wet- en regelgeving.

Vrijwilligersorganisaties hebben daarbij vooral last van wet- en regelgeving omdat die vaak bedoeld is voor commerciële activiteiten. Feitelijk wordt er geen onderscheid gemaakt tussen bedrijven en vrijwilligersorganisaties, terwijl dat onderscheid er eigenlijk wel is. Het is niet altijd duidelijk waar vrijwilligersorganisaties aan moeten voldoen. Zij hebben in het uitvoeren van wet- en regelgeving vaak te maken met de nodige papieren rompslomp. Het rapport 'Minder regels, meer sport' van de werkgroep-Atsma, opgesteld in opdracht van sportkoepel NOC*NSF, geeft een goed beeld van praktische knelpunten bij sportverenigingen. Ik zet me in om samen met anderen een oplossing te vinden voor de gesignaleerde knelpunten en zal namens het kabinet nog voor het eind van dit jaar aangeven wat we met de voorstellen van de werkgroep-Atsma gaan doen. Het goed naleven van wet- en regelgeving, kost vrijwilligersorganisaties veel tijd en energie die – wanneer het niet nodig is - beter gestoken kan worden in de vrijwillige inzet. De afgelopen jaren is – onder andere vanuit VWS - al het nodige gedaan aan het schrappen van hinderlijke regels voor vrijwilligersorganisaties. Zo hanteert het Bedrijfschap Horeca sinds 2003 in het kader van de Warenwet een afzonderlijke hygiëncode voor sportverenigingen. Sportkantines hoeven niet te voldoen aan dezelfde code als bedrijven. De hygiëncode komt op die manier beter tegemoet aan het karakter van sportverenigingen (meer maatwerk) en leidt tot minder papierwerk en lasten voor de sportkantines.

Ik ga de komende jaren extra werk maken van het terugdringen van belemmerende wet- en regelgeving voor vrijwilligersorganisaties.

Dat doe ik op twee manieren:

- Signaleren en weghalen van belemmeringen in bestaande wet- en regelgeving, en mogelijke belemmeringen in nieuw beleid en wet- en regelgeving zo goed mogelijk voorkomen.
- Vrijwilligers en organisaties goed voorlichten en ondersteunen, zodat zij tijdig goede informatie hebben over de wetten en regels waaraan ze moeten voldoen. Die voorlichting houdt ook in: deskundigheidsbevordering van lokale en regionale vrijwilligerscentrales en steunpunten. Juist die organisaties moeten de kennis hebben om vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties te kunnen adviseren en begeleiden.

3.1.1. Signaleren en weghalen van belemmeringen in wet en regelgeving

Minder administratieve lasten vrijwilligersorganisaties

Het kabinet neemt in zijn aanpak van de administratieve lasten 'de georganiseerde burger' als speciale doelgroep mee. CIVIQ, Scouting Nederland en sportkoepel NOC*NSF hebben een lijst opgesteld van zes wetten die in hun ogen de meeste last veroorzaken. VWS gaat over twee van deze zes wetten: de Warenwet en de Drank- en Horecawet. Een externe commissie helpt VWS bij het opstellen van het reductieplan voor vrijwilligersorganisaties. NOC*NSF en NOV zitten in deze commissie. Afgelopen zomer heeft u al een brief

Blad

5

Kenmerk

DLB-2625966

ontvangen over de aanpak van administratieve lasten voor (georganiseerde) burgers op de VWS-terreinen. Het kabinet maakt daarnaast werk van een efficiënter toezicht op de regels en onderzoekt of het mogelijk is om een aantal inspecties van kantines van sportverenigingen en andere vrijwilligersorganisaties te bundelen. Tevens zal via pilots worden onderzocht of het mogelijk is om vormen van gebundelde inspectie, zelftoetsing en zelfregulering te introduceren.

Verdubbeling jaarmaximum vrijwilligersregeling, instelling maand- i.p.v. weekmaximum

De Tweede Kamer heeft onlangs het Belastingplan 2006 ontvangen (Kamerstukken II 2005-2006, 30 306). Hierin doet het Kabinet het voorstel om het onbelaste jaarmaximum van de vrijwilligersvergoeding te verhogen en de vergoeding ook wettelijk vast te leggen in de Wet op de Loonbelasting; het jaarlijkse maximum in de (fiscale) vrijwilligersvergoeding gaat omhoog van € 735 naar € 1500. Blijft de vergoeding onder het maximumbedrag dan hoeven de verstrekende organisatie noch de ontvangende vrijwilliger de onkosten op te geven bij de belastingdienst. De vrijwilligersvergoeding is zo een praktisch instrument dat de deelname aan vrijwilligerswerk op eenvoudige wijze ondersteunt. Tegelijkertijd stelt het kabinet voor het weekmaximum van € 21 te vervangen door een maandmaximum van € 150. Dit scheelt de vrijwilligersorganisaties veel administratief werk en leidt tot meer flexibiliteit om vrijwilligers (vooral voor seizoensgebonden activiteiten) een vergoeding te geven.⁴

Geen sollicitatieplicht WW voor vrijwilligers en mantelzorgers van 57,5 jaar en ouder

Het kabinet heeft in april 2005 een belemmering voor vrijwillige inzet weggenomen; WW-gerechtigden die op 31 december 2003 57,5 jaar en ouder waren, hoeven niet meer te solliciteren wanneer zij ten minste 20 uur in de week vrijwilligerswerk of mantelzorg doen. Voor werknemers die op of na 1 januari 2004 werkloos worden en een WW-uitkering ontvangen, geldt dat zij na een WW-periode van één jaar in aanmerking komen voor vrijstelling. Deze regeling is ingegaan per 1 juli 2005.

Deel Arbowetgeving vervalt voor vrijwilligersorganisaties

Vrijwilligersorganisaties moeten voor de Arbowet een risico-inventarisatie en -evaluatie opstellen. Zij waren tijdelijk vrijgesteld van de plicht dat document door een deskundige of arbodienst te laten toetsen. De Commissie Vrijwilligersbeleid heeft voorgesteld deze tijdelijke vrijstelling definitief te maken. Het kabinet heeft dat ook besloten: de tijdelijke vrijstelling voor vrijwilligersorganisaties is vanaf 1 juli 2005 een definitieve uitzonderingsbepaling. Begin 2006 komt het kabinet met voorstellen voor aangepaste Arbowetgeving. Die voorstellen moeten de administratieve lasten nog verder verminderen.

Signaleren en weghalen belemmeringen wet- en regelgeving	Start:
Actie: Reductieprogramma Administratieve Lasten	2005

⁴ De vrijwilligersvergoeding mag niet marktconform zijn. Iemand die bijvoorbeeld voor € 10 per uur bij de sportvereniging achter de bar gaat staan, is geen vrijwilliger in de zin van deze regeling, ook al blijft hij/zij onder het maandmaximum van € 150. Vergoedingen voor vrijwillige inzet die hoger zijn dan de € 21 per week en € 735 per jaar hebben voor de Wet Werk en Bijstand (Wwb) mogelijk wel gevolgen. Voor een goede uitvoering van de Wwb worden daarom nog aanvullende regels opgesteld. Zie de artikelsgewijze toelichting op artikel III, Onderdeel B, van het Belastingplan 2006.

Vrijwilligersorganisaties (VWS)	
Actie: Pilots Administratieve Lastenverlichting vrijwilligersorganisaties (VWS)	2006
Actie: Verdubbeling jaarmaximum onkostenvergoeding vrijwilligerswerk, instellen maand- in plaats van weekmaximum (Financiën)	Najaar 2005
Actie: Vrijstellen sollicitatieplicht werkloze vrijwilligers en mantelzorgers 57,5 jaar en ouder (SZW)	1 juli 2005
Actie: Vrijwilligersorganisaties definitief uitzonderen van toetsingsplicht risico inventarisatie en –evaluatie ARBO-wetgeving (SZW)	1 juli 2005

3.1.2. *Vrijwilligers en organisaties goed voorlichten en ondersteunen*

Intensiveren Landelijke helpdesk wet- en regelgeving

CIVIQ is het landelijke kennisinstituut voor vrijwillige inzet. Op dit moment heeft CIVIQ een landelijke helpdesk zoals de commissie Vrijwilligersbeleid die bepleit. Deze helpdesk wordt uitgebreid en is bedoeld voor:

- Goede informatievoorziening over wet- en regelgeving
- Vraagbaak voor vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers
- Actieve voorlichting aan vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers
- Klachtenregistratie en -inventarisatie

CIVIQ (en vanaf 2006 het Kenniscentrum voor Maatschappelijke Inzet in oprichting) gaat nauw samenwerken met de provinciale Centra voor Maatschappelijke Ontwikkeling. Iedere regio krijgt voor organisaties en vrijwilligers aanspreekpunten voor advies en voorlichting. Om ook de sportsector te bereiken en actief te betrekken zal CIVIQ daarbij samenwerken met het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB).

Gemeente Borsele neemt deel van administratieve taken over van speeltuinverenigingen

De gemeente Borsele heeft een kleine kernen beleid. Dit houdt in dat in alle dorpskernen zoveel mogelijk voorzieningen in stand gehouden worden. Een speeltuinvereniging is één van deze voorzieningen waarvoor gekozen is. De speeltoestellen vallen onder het besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen. Op grond van de regels zijn de speeltuinverenigingen verantwoordelijk voor het installeren, onderhouden en (laten) inspecteren van de speeltoestellen. Vervolgens moeten zij van elk speeltoestel een logboek en stamkaart bijhouden. De gemeente Borsele heeft al deze zaken van de speeltuinverenigingen overgenomen; de gemeente is verantwoordelijk voor de logboeken en stamkaarten van de speeltoestellen, sluit een WA- verzekering af en verstrekt subsidies. Zo kunnen de speeltuinverenigingen zich concentreren op hun kerntaken zoals toezicht houden, het organiseren van activiteiten en het dagelijkse onderhoud waaronder klein onderhoud en plannen maken voor de (her)inrichting van de speeltuin.

Voor meer praktijkvoorbeelden op het gebied van vrijwillige inzet, zie: www.civiq.nl

Spreading van kennis over wet- en regelgeving op lokaal en regionaal niveau

Recent onderzoek laat zien dat vooral lokaal beleid en lokale regelgeving belemmeringen opleveren voor vrijwilligersorganisaties. CIVIQ gaat goede voorbeelden van lokaal beleid en oplossingen voor problemen met lokale regels verspreiden onder gemeenten en onder lokale

Blad

7

Kenmerk

DLB-2625966

en regionale steunpunten. Daarnaast gaat CIVIQ voorlichting en deskundigheidsbevordering aanbieden om lokale steunpunten en vrijwilligerscentrales te wijzen op mogelijkheden om vrijwilligersorganisaties te ontlasten. Voorbeelden daarvan zijn het overnemen van een deel van de administratie door de gemeente of het werven van bedrijven die via werknemersvrijwilligerswerk een uur in de week de administratie van een vereniging op zich nemen. Tot slot wil de VNG met gemeenten om tafel, om te kijken naar oplossingen voor belemmeringen in lokale wet- en regelgeving.

Voorlichten en ondersteunen vrijwilligers en organisaties	Start:
Actie: Intensiveren Landelijke helpdesk wet- en regelgeving (VWS)	Najaar 2005
Actie: Spreiden kennis wet- en regelgeving op lokaal en regionaal niveau (VWS)	Najaar 2005

3.2. Beter lokaal beleid en steviger infrastructuur voor vrijwillige inzet

Een goed en breed gesteund lokaal beleid voor vrijwillige inzet is een eerste voorwaarde voor het goed ondersteunen van vrijwilligers. Het Rijk heeft hiervoor de afgelopen jaren al het nodige gedaan. In 2001 heeft het kabinet de commissie Vrijwilligersbeleid ingesteld om het vrijwilligerswerkbeleid van gemeenten en provincies verder te ontwikkelen en te vernieuwen. Om de lokale vrijwilligers te ondersteunen, is tegelijkertijd de Tijdelijke Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk in het leven geroepen. Provincies en gemeenten hebben een uitkering kunnen aanvragen voor activiteiten om het lokale vrijwilligerswerk te versterken. Bijna vierhonderd gemeenten en provincies hebben gebruik gemaakt van de regeling. De inzet van de commissie Vrijwilligersbeleid en de uitvoering van de Tijdelijke Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk hebben goede resultaten opgeleverd: Meer dan driekwart van de gemeenten in Nederland en bijna alle provincies hebben specifiek beleid voor vrijwilligers ontwikkeld.

Ik ga ervan uit dat gemeenten en provincies ook na het invoeren van de Wmo de vrijwillige inzet van hun inwoners actief (blijven) erkennen en ondersteunen. Enkele gemeenten en regio's zijn hier in de proefprojecten van de Wmo al actief en enthousiast mee bezig. Juist in het kader van de Wmo blijf ik gemeenten en provincies stimuleren een actief beleid voor vrijwillige inzet te voeren.

Acties voor een versterking van beleid en infrastructuur voor vrijwillige inzet zijn nodig om te voorkomen dat de opbrengsten van de Tijdelijke Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk en de Commissie Vrijwilligersbeleid verloren gaan. Tot nu toe stonden vooral uitbreiding van het (lokale) beleid en de ondersteuningstructuur centraal, de komende jaren moet de meeste aandacht uitgaan naar het verbeteren van de kwaliteit. Dat is in de eerste plaats een zaak van gemeenten zelf, maar ik wil dat vanuit het Rijk graag steunen.

Actieve burgers, vrijwilligers en hun organisaties, maar ook gemeenten, moeten dicht bij huis een antwoord kunnen vinden op hun vragen over vrijwillige inzet. Ik help daarom gemeenten en provincies om de lokale ondersteuningsstructuur (vrijwilligerscentrales, steunpunten en sportservicepunten) de komende tijd verder te versterken. Dat doe ik op verschillende manieren.

3.2.1. Ambassadeurs

Om 'de vrijwilliger' op de gemeentelijke Wmo-agenda te zetten én om sectoren aan te spreken om actief gebruik te maken van de inzet en kwaliteiten van vrijwilligers, stel ik een aantal aansprekende ambassadeurs aan. Deze ambassadeurs – afkomstig uit het bedrijfsleven, maatschappelijk middenveld en politiek, gaan op lokaal en regionaal niveau het belang van vrijwillige inzet onder het voetlicht brengen.

3.2.2. Adviseurs

Ik ga tijdelijk adviseurs inzetten die - op verzoek van gemeenten en de lokale organisaties voor vrijwillige inzet - kunnen helpen in het versterken van de kwaliteit en kennis van steunpunten voor vrijwillige inzet. De steunpunten moeten lokaal de spin in het web worden: zij moeten vraag en aanbod bij elkaar brengen en zich aansluiten bij sectoren als zorg en sport, waar de behoefte aan vrijwillige inzet groot is. En de steunpunten moeten nieuwe initiatieven, vanuit (ongeorganiseerde) burgers of bedrijfsleven, beter kunnen ondersteunen. De adviseurs zullen hun activiteiten afstemmen met de activiteiten die vanuit de diverse landelijke (vrijwilligers)organisaties zoals NOC*NSF, sportbonden, het Rode Kruis en Natuurmonumenten al worden ondernomen voor ondersteuning van hun lokale vrijwilligers. Ook zullen de adviseurs specifieke aandacht bieden aan het samenwerken van de steunpunten vrijwillige inzet met de lokale en regionale organisaties voor mantelzorg. Vrijwilligers kunnen een belangrijke rol spelen bij het ontlasten van mantelzorgers. Mijn initiatieven voor de mantelzorg staan in de notitie '*De mantelzorger in beeld*' die u in juni 2005 heeft ontvangen.

De adviseurs zijn deskundig op het gebied van vrijwillige inzet en beschikken over uitgebreide kennis van lokaal beleid. Er wordt één organisatie hoofdverantwoordelijk voor de inzet van de adviseurs en het leveren van maatwerk aan gemeenten en lokale steunpunten. Deze organisatie betreft andere relevante partners die de benodigde expertise kunnen leveren zoals provinciale Centra voor Maatschappelijke Ontwikkeling en experts uit de sportsector zoals provinciale sportraden en het NISB. Dit versterkt niet alleen de lokale expertise en samenwerking tussen sectoren, maar bevordert ook kennisuitwisseling tussen organisaties op landelijk en provinciaal niveau.

De inzet van de adviseurs komt ten goede aan:

- Versterking van de lokale ondersteuningsstructuur die moet leiden tot een meer effectieve en efficiënte koppeling van de vraag van organisaties binnen de sectoren zorg, onderwijs, welzijn en sport en het aanbod aan deskundigheid;
- De aanbieder van methodieken en ondersteuning om nieuwe doelgroepen (zoals jongeren, ouderen, allochtonen) te werven of andere doelgroepen te bedienen (zoals ongeorganiseerde burgers of bedrijfsleven);

Gemeente Amersfoort in 2004 winnaar van het Gemeentecompliment

De gemeente Amersfoort werkt met een professionele ondersteuningsstructuur voor vrijwillige inzet. Daarnaast heeft de gemeente een goede relatie met het bedrijfsleven opgebouwd. De samenwerking met het bedrijfsleven is structureel. Veel bedrijven zijn betrokken bij projecten als 'Op Orde' waarin vrijwilligers Amersfoorters helpen die moeite hebben met het bijhouden van hun post en administratie.

In een Maatschappelijk Platform doen niet alleen vrijwilligers(-organisaties) mee maar ook het bedrijfsleven, scholen en organisaties die met vrijwilligers werken. Daarnaast heeft Amersfoort een lokale Vrijwilligersprijs.

3.2.3. Voortzetten van het 'Gemeentecompliment'

Gemeenten met een actief vrijwilligersbeleid hebben de afgelopen jaren kunnen meedingen naar het 'Gemeentecompliment'. Deze prijs belooft gemeenten die met hun beleid lokale vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties voorbeeldig ondersteunen. Ik stel ook de komende jaren de Vereniging NOV en CIVIQ (vanaf 2006 KcMI) in de gelegenheid om het 'Gemeentecompliment' te organiseren. Dit jaar wordt de prijs uitgereikt tijdens *Make a Difference Day* (MADD, 9 en 10 december). Op deze dagen toont Nederland zich maatschappelijk betrokken door zich vrijwillig in te zetten (onderdeel van het Zilveren Jubileumprogramma van Koningin Beatrix).

Verbeteren van de kwaliteit van beleid en infrastructuur op lokaal niveau	Start:
Actie: Ambassadeurs: 'Bekende Nederlanders' uit overheden en bedrijfsleven (VWS)	2005
Actie: Adviseurs die op lokaal niveau deskundigheid leveren voor betere kwaliteit van beleid en infrastructuur (VWS)	2006
Actie: 'gemeentecompliment' (NOV, CIVIQ), uitreiking tijdens de landelijke Make a Difference Day (MADD)	10-12- 2005

3.3. Meer vrijwilligers in nieuwe doelgroepen werven

Het grote aantal vrijwilligers in Nederland moet op peil blijven. Dat kan niet met de bestaande groepen waar de vrijwilligers meestal vandaan komen. Daarom moet de vrijwillige inzet zich ook gaan uitstrekken tot doelgroepen met een groot potentieel aan vrijwilligers; die groepen leveren nu relatief weinig (minder) vrijwilligers. Ik steun de aanbeveling van de commissie Vrijwilligersbeleid om meer aandacht te geven aan jongeren, allochtonen en ouderen.

Meer aandacht voor *jongeren* is nodig omdat het steeds lastiger is om jongeren te interesseren voor vrijwillige inzet in de georganiseerde (traditionele) organisaties in de sport en welzijnswerk. Jongeren doen wel steeds vaker mee, maar dan vaak aan tijdelijke, 'nieuwe burgerinitiatieven' met een duidelijk doel. Initiatieven die tegemoetkomen aan de behoefte van jongeren aan tijdelijke en flexibele inzet, slaan goed aan bij jongeren. Die aanpak verdient navolging.

Allochtonen maken de komende vijftien jaar een steeds groter deel uit van de Nederlandse bevolking; hun aantal neemt toe tot ongeveer 4,8 miljoen mensen in 2020. Vrijwillige inzet

richt zich op alle maatschappelijke sectoren van de Nederlandse samenleving. Daarom is het belangrijk dat allochtonen als vrijwilliger meedoen in al die sectoren. Nu gebeurt dat nog te weinig. Allochtonen kennen het Nederlandse verenigingsleven vaak ook niet. Als vrijwilliger zijn zij eerder te vinden in migrantenorganisaties en religieuze of culturele instellingen. Omgekeerd moeten de vaak 'witte organisaties' in de verschillende maatschappelijke sectoren ook meer doen om andere culturen op te nemen. Die organisaties worden zo een betere afspiegeling van de (veranderende) Nederlandse samenleving. Binnen de groep van allochtonen verdient de positie van vrouwen bijzondere aandacht. Vrijwillige inzet kan een middel zijn om deze vrouwen actiever te laten meedoen.

De derde doelgroep die meer aandacht verdient is de grote groep *55-plussers*. In 2012 zijn in Nederland zes miljoen mensen 55 jaar of ouder, op een bevolking van 16 miljoen mensen. De huidige senioren zijn vaak hoger opgeleid dan vroeger en bezitten een schat aan ervaring en kennis. Een toenemend aantal senioren maakt zich als vrijwilliger maatschappelijk nuttig en onderhoudt op die manier ook een deel van de sociale contacten.

Cultuurverkenners in Den Haag

De bezoekers en klanten van veel culturele instellingen zijn vaak geen afspiegeling van onze veelkleurige samenleving. Toch stellen veel van deze instellingen graag de deuren open voor mensen van verschillende achtergronden. De methode 'Cultuurverkenners' wil daar iets aan doen: ze maakt instellingen aantrekkelijker voor mensen met verschillende culturele achtergronden. Cultuurverkenners zijn ouderen met een niet-westerse achtergrond die als vrijwilliger werken bij een culturele instelling. Op dit moment zijn vier verschillende culturele instellingen bezig allochtone senioren als gastvrouw- of heer aan te trekken, terwijl die op hun beurt andere mensen van dezelfde culturele achtergrond kunnen interesseren voor een bezoek aan de culturele instelling.

3.3.1. Nieuw type vrijwillige inzet

Doordat veel mensen arbeid, (mantel)zorg en onderwijs combineren, ontstaat er steeds meer behoefte aan flexibiliteit. Het aantal vrijwilligers dat zich gedurende lange tijd op structurele wijze inzet, neemt af. Daarvoor in de plaats komt er een ander type vrijwilligers. Om deze 'nieuwe vrijwilliger' ook echt te interesseren is een nieuw type vrijwillige inzet nodig: ongebonden, kortdurend en projectmatig. Vrijwilligersorganisaties en gemeenten moeten hun aanpak hierop meer gaan richten. Onder andere CIVIQ heeft hier effectieve werkwijzen en methodieken voor ontwikkeld. Het komt er nu op aan dat CIVIQ en de adviseurs de aanwezige kennis actief en breed verspreiden naar zoveel mogelijk vrijwilligerscentrales en steunpunten voor vrijwillige inzet.

De adviseurs geven gemeenten en lokale steunpunten en centrales advies over het effectief benaderen en stimuleren tot vrijwilligerswerk van nieuwe doelgroepen. Communicatie krijgt hierin veel aandacht. Er worden regionale themabijeenkomsten georganiseerd en de eerder genoemde adviseurs gaan de bestaande goede voorbeelden en materialen overdragen aan de gemeenten en organisaties zodat die er mee aan de slag kunnen.

Voor de werving van nieuwe doelgroepen worden de volgende concrete acties uitgevoerd:

3.3.2. Stimuleren van vrijwillige inzet door werknemers

Maatschappelijke betrokkenheid van het bedrijfsleven is van groot belang (voor de sociale samenhang in de samenleving). Steeds meer bedrijven beseffen dat en stimuleren daarom werknemersvrijwilligerswerk. Dit juich ik toe. Om het goede voorbeeld te geven en andere departementen, overheden en het bedrijfsleven te stimuleren, zal ik de bestaande initiatieven bij VWS in overleg met de OR een stevige impuls geven. Er gebeurt op VWS al het nodige, maar ik wil een structurele aanpak. Tevens ga ik collega-bewindslieden oproepen een (gestructureerde) vorm van vrijwillige inzet op hun departement in te voeren.

Vrijwillige inzet door werknemers

Steeds meer bedrijven, maatschappelijke organisaties en gemeenten zijn bezig met betrokken ondernemen. Vooral bij grote bedrijven is dit inmiddels onderdeel van hun beleid. Bekende voorbeelden zijn de Rabobank, KPMG, Fortis, ABN-AMRO, Shell, Akzo Nobel, Philips, BASF, maar er zijn er nog veel meer. Volgens de Ondernemerschapsmonitor van het ministerie van Economische Zaken doet 45 procent van de grote bedrijven aan werknemersvrijwilligerswerk en 23 procent van de middelgrote bedrijven. Een kwart van alle grote bedrijven doet mee aan projecten om de leefbaarheid van buurten en wijken te verbeteren.

3.3.3. Stimuleren van vrijwillige inzet door jongeren

- Maatschappelijke stage

In 2005 en 2006 kunnen scholen in het voortgezet onderwijs op aanvraag een tegemoetkoming krijgen in de personele kosten die gemoeid zijn met het coördineren en organiseren van de maatschappelijke stage. Vanaf 2007 ontvangen alle scholen voor voortgezet onderwijs deze extra bekostiging. Voor de maatschappelijke stage was vanaf 2007 al ruim € 8 miljoen per jaar beschikbaar vanuit het ministerie van OCW. Voor 2006 was dat ruim € 4 miljoen, voor 2005 ruim € 2 miljoen. Bij de algemene politieke beschouwingen van afgelopen september is vervolgens een motie ingediend om vanaf 2006 jaarlijks nog € 5 miljoen extra beschikbaar te stellen. Dit betekent dat het ministerie van OCW voor volgend jaar ruim € 9 miljoen en vanaf 2007 ruim € 13 miljoen per jaar beschikbaar stelt voor de maatschappelijke stages. Door het ministerie van VWS is er tot 2007 een vliegende brigade ingesteld. De brigade helpt in het creëren van goede, veilige en uitdagende maatschappelijke stageplaatsen. Het streven is in dertig gemeenten per schooljaar gemiddeld honderd jongeren een maatschappelijke stage te laten lopen. Ook de Nationale Jeugdraad is nauw betrokken bij zowel de promotie als het werk van de vliegende brigade.

Een Pot met Goud op Zuid

In januari 2005 is de stichting 'Een Pot met Goud op Zuid' opgericht. Vijftien onderwijsinstellingen in Rotterdam-Zuid hebben afgesproken om mee te werken aan een project om leerlingen te stimuleren maatschappelijk actief te worden door vrijwilligerswerk te doen. Als tegenprestatie ontvangen ze gouden munten. Die kunnen (bij voldoende aantal,) ingewisseld worden voor een bonus: (bijvoorbeeld een entreekaartje voor een thuiswedstrijd van Feyenoord, een manifestatie in AHOY of een bezoek aan Diergaarde Blijdorp). Studenten van de ROC's en hogescholen begeleiden de leerlingen en coördineren de activiteiten. Het project is in september 2005 gestart. De oprichting van de Stichting 'Een Pot met Goud op Zuid' heeft veel belangstelling geogst, zowel bij het bedrijfsleven als bij maatschappelijke organisaties en de gemeente. De Erasmus Universiteit Rotterdam en de lectoraten van de hogescholen doen mee en gaan de effecten van het project meten.

- Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk voor en door jeugd

Het ministerie van VWS heeft eind 2004 een regeling in het leven geroepen om de vrijwillige inzet voor en door jongeren te versterken en meer jongeren vrijwilliger te laten zijn. De regeling moet ervoor zorgen dat het aantal jongeren dat vrijwilligerswerk doet landelijk met één procent stijgt: van 20 procent in januari 2004 naar 21 procent in januari 2007. Dit betekent dat er circa 19.000 jeugdige vrijwilligers bij komen. In 2004 waren ruim 1,9 miljoen jongeren actief als vrijwilliger. Aan zowel landelijke als lokale en regionale (vrijwilligers)organisaties zijn projectsubsidies toegekend voor het op effectieve wijze werven en behouden van jongeren.

- Project &Joy

In 2004 is het project &JOY gestart. Onder deze noemer vinden talloze projecten plaats. Zo ondersteunt CIVIQ een twintigtal lokale organisaties om jongeren te betrekken. De effecten hiervan worden vervolgens beschreven en verspreid. Er komt nog in 2005 een &JOY website en een onderzoek naar de motieven van jongeren om zich in te zetten als vrijwilliger.

- Europees Jeugdprogramma

Het EU-actieprogramma Jeugd maakt het voor Nederlandse jongeren mogelijk om voor kortere of langere periode vrijwilligerswerk in het buitenland te doen. Het huidige programma loopt tot en met 2006. De invulling van het programma in de jaren erna (2007-2013) is nog onderwerp van overleg in Brussel.

3.3.4. Stimuleren van vrijwillige inzet door allochtonen

- Stap2 programma

De afgelopen vijf jaar heeft het programma Stap2 veel gedaan aan het betrekken van andere culturen bij vrijwilligersorganisaties. CIVIQ heeft samen met NOV intercultureel werken op de agenda gezet. De resultaten van dit programma worden eind dit jaar bekend en gepresenteerd op een grote slotconferentie.

3.3.5. Stimuleren van vrijwillige inzet door 55+ers

- Programma 'De Zilveren Kracht'

CIVIQ en NIZW zijn als toekomstige partners binnen het KcMI bezig een programma voor senioren te ontwikkelen. Het programma 'De Zilveren Kracht' kent drie hoofdlijnen: beter benutten van het menselijk kapitaal van senioren, extra aandacht voor kwetsbare ouderen en het vernieuwen van vrijwilligersorganisaties. Het programma begint in 2006.

3.3.6. Iedereen vrijwillig aan de slag

- Make A Difference Day

Op 9 en 10 december staat Nederland in het teken van de vrijwillige inzet. Heel Nederland toont zich maatschappelijk betrokken en steekt de handen vrijwillig uit de mouwen. Iedereen die iets in zijn of haar omgeving wil aanpakken, kan meedoen. Door deelname aan de MADD kunnen meer mensen ervaren hoe leuk het is om als vrijwilliger een steentje bij te dragen. Het ministerie van VWS steunt met tal van andere organisaties MADD. Voor meer informatie kunt u terecht op www.makeadifferenceday.nl.

3. Stimuleren van vrijwillige inzet door nieuwe doelgroepen	Start:
Actie: verspreiden van nieuw type vrijwillige inzet (CIVIQ)	Najaar 2005
Actie: Specifieke aandacht doelgroepen via adviseurs (VWS)	Najaar 2005
Actie: Stimuleren van vrijwillige inzet door werknemers (VWS geeft voorbeeld)	Najaar 2005
Actie: Maatschappelijke stage (VWS/OCW)	2003/2004
Actie: Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk voor en door jeugd (VWS)	2004
Actie: Project &Joy (CIVIQ)	2004
Actie: Europees Jeugdprogramma	2003
Actie: Stap2, programma gericht op allochtonen (CIVIQ)	2004
Actie: De Zilveren Kracht, programma gericht op ouderen (CIVIQ en NIZW/KcMI)	Voorjaar 2006
Actie: Make A Difference Day (MADD): Nederland vrijwillig aan de slag! (CIVIQ)	9 en 10 dec. 2005

3.4. Kennis, onderzoek en deskundigheidsbevordering

Tot slot wil ik de landelijke kennis(infrastructuur) voor vrijwillige inzet verder versterken.

3.4.1. Bundelen kennis in gezamenlijke infrastructuur

Kennis is een belangrijke succesfactor in het verder ontwikkelen en op peil houden van de kwaliteit van de vrijwillige inzet. Die kennis is op landelijk niveau nogal versnipperd. Dat gaat veranderen. Er komt één centraal punt voor alle kennis op dit terrein, het Kenniscentrum voor Maatschappelijke Inzet. Concreet houdt dit in dat CIVIQ met ingang van 2006 onderdeel uitmaakt van het Kenniscentrum voor Maatschappelijke Inzet in oprichting. Verder nemen daar het Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO), XS2 (kennisnetwerk voor lokaal sociaal beleid), Transact (landelijk expertisecentrum voor de aanpak huiselijk geweld, de aanpak seksueel geweld en vraagstukken rond sekse en etniciteit) en een onderdeel van het

Blad

14

Kenmerk

DLB-2625966

Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW) aan deel. Het bundelen van kennis moet onder meer leiden tot een betere dienstverlening aan de klanten, in dit geval de gemeenten en lokale organisaties van vrijwillige inzet.

3.4.2. Vraaggestuurd onderzoeksprogramma vrijwillige inzet

(Wetenschappelijk) Onderzoek is ook van belang. Tot en met 2007 is jaarlijks € 300.000 beschikbaar voor een vraaggestuurd onderzoeksprogramma. Dat wil zeggen dat elk jaar op basis van de behoeften van het veld, enkele praktijkrelevante onderzoeksthema's worden gekozen. De uitkomsten hiervan worden in overleg met de betrokken partijen vertaald in conclusies en aanbevelingen waarmee uitvoerende organisaties aan de slag kunnen.

3.4.3. Deskundigheidsbevordering

Het vrijwilligersbeleid biedt veel ruimte voor deskundigheidsbevordering. Die bestaat nu uit het financieren van trainingen van en voor vrijwilligers door de zogeheten VTA-instellingen. Nu het voorstel er ligt om de Welzijnswet plaats te laten maken voor de Wmo is het ook tijd voor een andere wijze van inzet van de middelen (structureel ruim € 10 miljoen). Uitgangspunt voor de inzet van het budget is een effectieve investering in het vrijwilligersbeleid in het algemeen en deskundigheidsbevordering in het bijzonder én een betere aansluiting bij de lokale verantwoordelijkheid.⁵ Ik heb hiervoor laten onderzoeken hoe datgene dat waardevol is aan bovenlokale deskundigheidsbevordering voor het vrijwilligersveld intact kan blijven. Uit het onderzoek blijkt dat een nieuw landelijk model voor deskundigheidsbevordering afhankelijk is van de behoefte hieraan van de vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Zij kunnen zelf het beste bepalen waarvoor ze training nodig hebben, hoe en waar en van wie ze die willen ontvangen. In de huidige subsidiëringssystematiek loopt de financiering via de aanbieder, namelijk de VTA-instituten. Deze aanbodgerichte subsidiering is niet meer passend binnen mijn (subsidie)beleid waar de nadruk ligt op vraagsturing. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek en de gesprekken hierover met de relevante actoren zal een besluit worden genomen over het toekomstige model van deskundigheidsbevordering. Ik zal de Kamer hierover uiterlijk begin 2006 nader informeren.

De subsidierelatie van VWS met de Samenwerkende Organisaties voor Maatschappelijk Activeringswerk (SOM) - vrijwilligersorganisaties op levensbeschouwelijke grondslag – wordt als gevolg van het nieuwe subsidiebeleid ook herzien.

4. Kennis, onderzoek en deskundigheidsbevordering	Start:
Actie: Bundelen kennis: Kenniscentrum Maatschappelijke Inzet in oprichting (VWS)	2006
Actie: Vraaggestuurd onderzoeksprogramma vrijwillige inzet (VWS)	Vanaf 2005
Actie: Deskundigheidsbevordering (VWS)	2005

⁵ Er zijn ook andere redenen om de huidige subsidierelatie met de VTA-instellingen te herzien. De nota 'Kennis, Innovatie en Meedoen' van VWS kiest voor een scherpere prioritering in het subsidiebeleid van VWS. Dat houdt ook in dat de uitvoerende taken zoals die van de VTA-instellingen niet meer passen bij de verantwoordelijkheid van het Rijk.

4. Financiële paragraaf

Voor het uitvoeren van bovengenoemde plannen is in 2005 € 18 miljoen en in 2006 en 2007 jaarlijks bijna € 20 miljoen beschikbaar.

X € 1.000

Periode	2005	2006	2007
Extra budget			
Nieuwe acties beleidsbrief	2.200	3.700	3.700
Project &JOY	500	500	0*
Regulier budget			
Stimuleringsregeling vrijwilligerswerk voor en door de jeugd	2.400	2.400	2.900*
Subsidie kennisinfrastructuur	2.170	2.170	2.170
Deskundigheidsbevordering e.a.	10.780	10.780	10.780
Vraaggericht onderzoeksprogramma	300	300	300
Totaal budget	€ 18.350	€ 19.850	€ 19.850

* Bestemming ligt na 2006 nog niet vast.

5. Tot slot

Meedoen in en aan de maatschappij is meer dan ooit belangrijk. Het kabinet vindt vrijwillige inzet als cement van onze samenleving onmisbaar en van onschatbare waarde. Het zorgt voor noodzakelijke dwarsverbanden tussen burgers en brengt ze dichterbij elkaar. Een actieve opstelling in de samenleving is in de eerste plaats een zaak van de burger zelf. Maar de overheden moeten er voor zorgen dat de juiste randvoorwaarden aanwezig zijn zodat zoveel mogelijk mensen zich met plezier vrijwillig inzetten. Met de Wmo komt er voor het eerst een wettelijke basis voor het ondersteunen van vrijwilligers. Deze beleidsbrief is bedoeld als een flinke steun in de rug voor vrijwilligers, hun organisaties en de gemeenten, die het op lokaal niveau moeten doen.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

drs. Clémence Ross-van Dorp